

Oikeustapauskokoelma

Asia C-234/17
XC ym.

(Ennakkoratkaisupyyntö – Oberster Gerichtshof)

Ennakkoratkaisupyyntö – Unionin oikeuden periaatteet – Vilpitön yhteistyö – Menettelyllinen autonomia – Vastaavuus- ja tehokkuusperiaate – Kansallinen lainsäädäntö, jossa säädetään oikeussuojakeinosta, joka mahdollistaa rikosasian uudelleen käsittelyn silloin, kun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyä yleissopimusta on rikottu – Velvollisuutta soveltaa kyseistä menettelyä myös silloin, kun unionin oikeudessa vahvistettuja perusoikeuksia väitetään loukatun, ei ole

Tiivistelmä – Unionin tuomioistuimen tuomio (suuri jaosto) 24.10.2018

- Ennakkoratkaisukysymykset – Tutkittavaksi ottaminen – Rajat – Kysymykset, joilla ei ilmiselvästi ole merkitystä, ja hypoteettiset kysymykset, joihin ei voida antaa hyödyllistä vastausta*
- Euroopan unionin oikeus – Välitön oikeusvaikutus – Yksityisten oikeudet – Kansallisten tuomioistuinten toteuttama oikeuksien suojaaminen – Oikeussuojakeinot – Menettelyllistä itsemääräämisoikeutta koskeva periaate – Niiden tuomioistuinten, joilla on toimivalta käsitellä unionin oikeuteen perustuvat kanteet, ja oikeussuojakeinoja koskevien menettelysääntöjen määrittäminen – Rajat – Vastaavuusperiaatteen ja tehokkuusperiaatteen noudattaminen – Kansallisen tuomioistuimen suorittama tarkastus*
(SEU 4 artiklan 3 kohta)
- Jäsenvaltiot – Velvoitteet – Oikeusvoima – Vastaavuusperiaate ja tehokkuusperiaate – Kansallinen oikeussuojakeino, joka mahdollistaa lainvoimaiseksi tulleella kansallisella ratkaisulla päätökseen saatetun rikosasian uudelleen käsittelyn silloin, kun Euroopan ihmisoikeussopimusta on rikottu – Kansallisella tuomioistuimella ei ole velvollisuutta soveltaa kyseistä oikeussuojakeinoja myös unionin oikeuden rikkomisiin*

SEU 4 artiklan 3 kohta; Euroopan unionin perusoikeuskirjan 50 artikla; Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artikla)

1. Ks. tuomion teksti.

(ks. 16–18 kohta)

2. Ks. tuomion teksti.

(ks. 21–24, 27 ja 49 kohta)

3. Unionin oikeutta – ja erityisesti vastaavuus- ja tehokkuusperiaatetta – on tulkittava siten, että siinä ei edellytetä, että kansallinen tuomioistuin soveltaa myös unionin oikeuden rikkomisiin ja etenkin Euroopan unionin perusoikeuskirjan 50 artiklassa ja tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14.6.1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen, joka allekirjoitettiin Schengenissä (Luxemburg) 19.6.1990 ja joka tuli voimaan 26.3.1995, 54 artiklassa taatun perusoikeuden loukkaamisiin sisäisen oikeuden oikeussuojakeinoa, joka mahdollistaa lainvoimaiseksi tulleella kansallisella ratkaisulla päätökseen saatetun rikosasian uudelleen käsittelyyn yksinomaan silloin, kun Roomassa 4.11.1950 allekirjoitettua ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyä yleissopimusta tai sen jotain pöytäkirjaa on rikottu.

Unionin tuomioistuimen käytössä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että rikosprosessilain 363a §:ssä säädetty ylimääräinen muutoksenhaku perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen luonteeseen, ja sillä on, sellaisena kuin Itävallan lainsäätäjät on siitä säätänyt, läheinen toiminnallinen yhteys menettelyyn Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa. Kyseinen oikeussuojakeino on näet otettu käyttöön Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanemiseksi, ja Itävallan hallitus on korostanut, että lainsäätäjän tarkoituksena oli tällä tavalla noudattaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 46 artiklassa vahvistettua velvollisuutta.

Tältä osin on huomautettava – kuten julkisasiamies on tehnyt ratkaisuehdotuksensa 75 kohdassa –, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 35 artiklan 1 kappaleessa oleva vaatimus, jonka mukaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuin voi ottaa asian käsiteltäväkseen vasta, kun kyseisessä asiassa on turvaututtu kaikkiin kansallisiin oikeussuojakeinoihin, edellyttää sitä, että kansallinen tuomioistuin on antanut viimeisenä oikeusasteena lainvoimaisen ratkaisun.

Kuten unionin tuomioistuimen käytössä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, rikosprosessilain 363a §:ssä säädetty menettely, jonka mukaan on mahdollista käsitellä uudelleen rikosasia, joka on saatettu päätökseen tuomioistuimen antamalla lainvoimaisella ratkaisulla, on otettu käyttöön juuri kyseisen tilanteen huomioon ottamiseksi ja sen varmistamiseksi, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen antamia tuomioita sovelletaan kansallisessa oikeusjärjestyksessä.

Ennakkoratkaisupyynnöstä ja Itävallan hallituksen esittämistä selityksistä ilmenee lisäksi, että kyseisessä säännöksessä säädetyn menettelyn ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa käydyin menettelyn välistä läheistä toiminnallista suhdetta ei kyseenalaisteta sillä, että tämän ensimmäiseksi mainitun menettelyn soveltamisalaa on laajennettu 1.8.2007 annetulla Oberster Gerichtshofin periaatteellisesti merkittävällä ratkaisulla. Kuten tämän tuomion 30 kohdassa on korostettu, hakemukseen, joka on pantu vireille tämän saman säännöksen nojalla ennen kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin toteaa, että Euroopan ihmisoikeussopimusta tai sen jotain pöytäkirjaa on rikottu, sovelletaan näet samoja tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen tehtyyn valitukseen, ja sen ainoana tarkoituksena on – ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien selitysten mukaan – ennakkoida tällainen toteamus.

On kuitenkin todettava, että rikosprosessilain 363a §:ssä säädettyä menettelyä ei voida – kun otetaan huomioon sen kohde, peruste ja olennaiset piirteet, sellaisena kuin ne on edellä esitetty – pitää samankaltaisena kuin oikeussuojakeinoa, jolla pyritään turvaamaan jokin unionin oikeudessa ja erityisesti perusoikeuskirjassa taattu perusoikeus, ja näin on unionin oikeuden luonteeseen liittyvien erityispiirteiden vuoksi.

(ks. 31–35 ja 59 kohta sekä tuomiolauselma)